

Fluitenkruid

45e jaargang / juli 2026 / nummer 3

Fluitenkruid is een kwartaaluitgave van de
afdeling Woerden van de KNNV

Inhoudsopgave

Van de redactie	2
Bestuur / werkgroepen / e-mailadressen.....	3
Natuur en cultuur	4
Werkgroep Paddenstoelen KNNV/IVN Woerden	9
Floronplantencursus.....	10
Hoe kwam ik terecht in de natuur en hoe geef ik het door.	11
Op naar Willeskop	12
Over het knuppelpad van de Rode Beek	14
Langs een zandpad in de Meinweg	16
Struinen in het Polderreservaat Kockengen	20
Platvoetje op knautia.....	22
Landgoed Linschoten, deel 2, juni 2026	24
Paardenbloem	28
Mijn weekje voorafgaand aan de midweek.....	31
Houdini de ontsnapper	35
Anne de Goederen 17 februari 1935 – 7 mei 2026.....	36
Varen tussen de legakkers in Wilnis op 2 juli.....	37
Een schat aan informatie in Waarneming.nl	38
Allerlei	44
Werkgroepen	45

Nieuwe leden worden ingeschreven na ontvangst van hun contributie.

NL76TRIO 0320 5896 84 t.n.v. KNNV-afdeling Woerden.

Beëindiging van het lidmaatschap alleen schriftelijk vóór 1 november.

De beëindiging gaat dan in op 1 januari van het nieuwe jaar.

Kopij voor het volgende nummer opsturen vóór 15 september 2026.

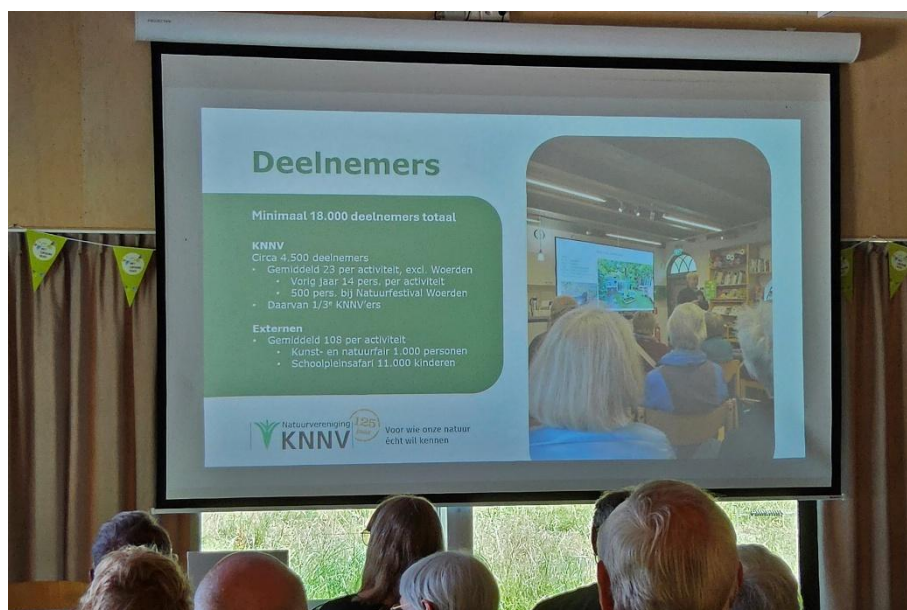
Tekst gewoon in “platte tekst” zonder opmaak en indien mogelijk met foto’s.

Data van verschijning: januari - april - juli - oktober.

Van de redactie

Deze keer een late Fluitenkruid; vakanties, hoge temperaturen en wat late activiteiten hebben meegespeeld. Desondanks is het weer een gevarieerde Fluitenkruid geworden. De KNNV Woerden is een actieve natuurvereniging blijkt toch maar weer en dat is ook landelijk niet ontgaan. Tijdens de VV van de Landelijke KNNV op 4 juli in Amersfoort werd dat ook speciaal vermeld. Norbert Daemen is de coördinator van de nieuwe Werkgroep Fauna, voor contact zie pagina 3 en 45 Werkgroepen.

Koos van Brakel

Artikelen voor de redactie opsturen naar koosvanbrakel@ziggo.nl

Foto omslag: Zuiderheide - Goois Natuurreservaat (foto Ank van Brakel)

Bestuur / werkgroepen / e-mailadressen

Bestuur en ledenadministratie

Voorzitter	Kees Theunis
Secretaris	Wietje Daams
Penningmeester	John Mooij
Ledenadministratie	Annelies Römer
Natuurhistorisch secretaris	Ank van Brakel-Hoetmer
Algemeen bestuurslid	Anja van de Weghe

Werkgroepen

Planten- en Insectenwerkgroep (PIWG)	Marijke van Damme-Jongsten
	Koos van Brakel
Vogelwerkgroep (VWG)	Annelies Römer a.i.
Werkgroep Struinen	John Mooij
Werkgroep Landschapsbeheer	Kees Theunis
Paddenstoelenwerkgroep KNNV/IVN	Anja Knijff-Janmaat

E-mailadressen

Voorzitter	voorzitter@woerden.knnv.nl
Secretaris	secretaris@woerden.knnv.nl
Penningmeester	penningmeester@woerden.knnv.nl
Ledenadministratie	ledenadministratie@woerden.knnv.nl
Natuurhistorisch secretaris	n.h.secretaris@woerden.knnv.nl
Webmaster	webmaster@woerden.knnv.nl
Redactie Fluitenkruid	koosvanbrakel@ziggo.nl
Werkgroep Landschapsbeheer	landschapsbeheer@woerden.knnv.nl
Paddenstoelenwerkgroep KNNV/IVN	paddenstoelen@woerden.knnv.nl
Planten- en Insectenwerkgroep	koosvanbrakel@ziggo.nl
Vogelwerkgroep	vogels@woerden.knnv.nl
Werkgroep Struinen	struinen@woerden.knnv.nl
Werkgroep Fauna	nddaemen@ziggo.nl

Websites

Webmaster	Yvonne Slagter-Moen
Afdelingswebsite	https://woerden.knnv.nl/

Redacties

Fluitenkruid: Marijke van Damme / Jan Nap / Koos van Brakel (vormgeving)

Nieuwsbrief: Ank van Brakel en Wietje Daams

Ereleden

Gerard Stout (1914-2012) en Wiebe Kreton

Natuur en cultuur

George de Wrede

Inleiding

Hoewel hij bepaald niet slecht woont in zijn fraaie grachtenpand te Amsterdam, ervaart Jacob Poppen, Jansz. de zomer desondanks als een penitentie. Zelfs nu, met de ramen dicht op zijn kantoor, ruikt hij nog steeds de stank van het grachtenwater. In gedachten ziet ie op straat de vliegen al krioelen op verse paardenvijgen.

Hij is blij als zijn koetsier komt melden dat zijn favoriete appelschimmels voor de koets staan ingespannen. Niets staat nu het vertrek naar zijn hofstede Over-Holland aan de Vecht meer in de weg. Snel laat hij zijn echtgenote en kinderen waarschuwen.

Aangekomen op zijn landgoed snuift hij vol welbehagen de frisse lucht op. Insecten zoemen, vogels kwinkeleren, eenden snateren en een aangenaam briesje suizelt door de bladeren van de bomen. Wat is het fijn om hier even afstand te kunnen nemen van zijn drukke bezigheden.

Ach, 1676 lijkt nu alweer zo lang geleden maar het is toch echt het jaar waarin hij besloot om dit landhuis te laten bouwen. Terwijl Jacob even later van zijn wijntje nipt bedenkt hij dat de voorzienigheid wel op zijn hand moet zijn.

Terwijl u als lezer deze cursieve tekst overdenkt, vraagt u zich tegelijkertijd af wat u, als éérentwintigste-eeuwer, eigenlijk voor boodschap hebt aan deze zeventiende-eeuwse Jacob. U houdt van de natuur maar u zit toch niet bij een historisch genootschap?

Historische Buitenplaats

Toch gaan natuur en cultuur vaak hand in hand! De fraaie buitenplaatsen langs de Vecht bij Breukelen ontstonden in onze 'roemruchte' Gouden Eeuw doordat rijke stadsbewoners zoals Jacob graag naar buiten wilden. Oja, nu herinnert u zich ineens weer die struinexcursie in april naar Over-Holland nabij Nieuwersluis.

De naam 'Over-Holland' is afgeleid van het stukje Holland (naar de gelijknamige provincie) dat op die manier ontstond in de provincie Utrecht. In de 18de eeuw werd door de nieuwe eigenaar Willem Straalman het landhuis verder uitgebreid in Hollandse barokstijl en werd de tuin in de Engelse landschapsstijl aangelegd. Destijds was het terrein trouwens wel een flink stuk groter dan tegenwoordig het geval is.

In de 19de eeuw moest er, door de aanleg van het spoor alsook het Amsterdam-Rijnkanaal, grond worden afgestaan en ligt het gebied nu ingeklemd tussen de Vecht en het kanaal.

Privébezit voor dit buitenverblijf is thans passé. Althans dat geldt voor het parkbos. Inmiddels wordt het gebied beheerd door het Utrechts Landschap en mag iedereen er, van zonsopkomst tot zonsondergang, vrij wandelen en komen genieten van de natuur.

Overpark Over-Holland

Over-Holland

Aangezien het perceel met de bebouwing niet heel royaal was, werd het grootste deel van het park aan de overkant van de weg aangelegd. Daarom heet het 'overpark.' Via een zichtas (typisch 17de-eeuws) zijn overpark en huis met elkaar verbonden. Gedurende een aantal jaren heeft men gewerkt aan het herstel van het historisch karakter.

Waterpartijen zijn uitgebaggerd, bomen en heesters zijn aangeplant, paden hersteld, dammen met duikers vervangen door bruggetjes, de entree werd toegankelijker en ook de voormalige zadeldakschuur is gerestaureerd. In 2023 werd de restauratie van het Overpark afgerond.

Zoete kers

Je vindt er nu, behalve bloemrijke weilanden met sloten en riet, ook kleine bospercelen. De vegetatie bestaat onder andere uit zomereiken, zomerlinden, en koningslinden. Na recente stormen zijn gaten opgevuld met de aanplant van onder andere: veldesdoorn, haagbeuk, moeraseik, wintereik, winterlinde, iep, zoete kers, zwarte els, hazelaar, gele kornoelje, hulst, vogelkers, egelantier, lijsterbes en Gelderse roos.

Rond het hoofdhuis, dat niet toegankelijk is voor het publiek, groeien in het voorjaar veel stinsenplanten. Denk hierbij aan: donkere ooievaarsbek, wilde hyacint, winterakoniet en sneeuwkllokjes. Op het overpark kunt u die laatste wel bewonderen.

De rondwandeling

Woerdense struiners

Anders dan in de tijd van Jacob, waarin per koets of per boot naar het buiten werd gereisd, arriveren de deelnemers aan de excursie per automobiel. Een aantal sportievelingen koos voor de fiets. Het welkomstconcert van onder andere: boomkruiper, roodborstje, winterkoninkje en fitis klinkt welluidend. De specht zorgt voor aritmische begeleiding. Al wandelend wordt ook de boomklever, de tjiftjaf, de gaai, de buizerd en de blauwe reiger gezien of gehoord. Zelfs het ijsvogeltje scheert in een blauwe flits voorbij.

We willen ons echt laten verrassen door alles wat hier groeit, bloeit, vliegt, fluit, fladdert, kruipt en schimmelt, enz. Via on- en verharde paden krijg je een aardig beeld van dit natuurgebiedje. En dat lukt goed want met zoveel ogen zie je meer! Het is een prachtige zonovergoten dag en daardoor laten de vlinders zich ook zien. Dagpauwoog, citroenvlinder, oranjetipje, klein witje en bont zandoogje nemen wij waar.

Citroenvlinder

Franse veldwesp

Oranjetipje op pinksterbloem

Honingbij op paardenbloem

Gulden boterbloem

Armbloemig look

Pas als wij bij een boomstronk de bedrijvigheid van glanzende houtmieren observeren, beseffen wij dat ons tempo als struiners beduidend lager ligt. Soms gaat iets toch nog te snel..... Zagen we daar nou een hommelt of een bij op verkenningsvlucht? Zonder de deskundigheid van onze entomoloog in het gezelschap had ik die Franse veldwesp zeker gemist.

Het mooie is dat kennis onvoorwaardelijk met elkaar wordt gedeeld. Wonderlijke benamingen zoals armbloemig look worden via 'aanschouwelijk onderwijs' verklaard. Er is inderdaad sprake van armpje bij dit fraaie witte bloemetje. Verderop wordt mij met engelengeduld uitgelegd waarom vossenstaart zo'n logisch gekozen naam is.

Mooi vind ik ook de gesprekken die je hebt naar aanleiding van het zien van een plant of boom. De giftigheid van de taxus kan zomaar aansluiten bij een recent krantenartikel of de pinksterbloem bij de pennenvruchten van schrijver Godfried Bomans.

Het kleurenpalet van de lente maakt blij. Onder een hemelsblauwe lucht lichten de vele groene, gele, witte en roze tinten op. De gulden boterbloem, die ik in mijn onwetendheid had aangezien voor een scherpe boterbloem, is met dat gouden geel een echte smaakmaker.

De paddenstoelen die mijn lief en ik in januari nog hebben bewonderd waren nu helemaal verdwenen. De locatie van die gigantische eikhaas, waar Obsidentify geen raad mee wist, heb ik niet meer teruggevonden. Tja, dat is nou het leuke van seizoenen.

Feiten en fictie

Dankzij het succesverhaal van de Amsterdamse elite en hun behoefte aan frisse lucht werden de buitenverblijven beschermd tegen afbraak. Nieuwe eigenaars kwamen en gingen en zonder hen was de vechtstreek vermoedelijk veranderd in een lelijk bedrijventerrein zonder een sprankje groen.

De welgestelden van weleer konden natuurlijk onmogelijk bevroeden dat gewone stervelingen, zoals u en ik, 350 jaar later op hun lusthoven nog eens zouden rondstruinen .

Met onze hoofdpersoon tenslotte is ook nog iets grappigs aan de hand. Volgens de informatie op internet (geen AI) stichtte Jacob in 1676 het buiten dat u kunt bezoeken. Geboren in 1576 en overleden in 1624 is het opmerkelijk dat hij desondanks wordt vermeld als de stichter van Over-Holland in 1676. Hij was toen al meer dan 50 jaar dood!

Enfin, een verder onderzoek naar onjuistheden valt hier buiten mijn provincie..... We zijn tenslotte een natuurvereniging, nietwaar?

Bronnen

https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacoc_Poppen

<https://www.utrechtslandschap.nl/nieuws/>

<https://verhaalvanutrecht.nl/verhalen/over-holland>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob-Poppen>

Foto's Koos van Brakel en foto 'Oranjetipje op pinksterbloem' Ank van Brakel

Werkgroep Paddenstoelen KNNV/IVN Woerden

Paddenstoelencursussen najaar 2026 – Anja Knijff

Regelmatig krijgen we de vraag of er een paddenstoelencursus gegeven kan worden. In het verleden hebben we dit regelmatig gedaan, maar sinds enkele jaren worden er twee zeer goede digitale cursussen aangeboden door Paddenstoelenonderzoek Nederland, namelijk:

- De Opstapcursus paddenstoelen (5 lessen) en de
- Basiscursus paddenstoelen (13 lessen)

Op www.paddenstoelenonderzoek.nl/categorie/cursussen vind je alle informatie. Wij kunnen als werkgroep ondersteuning aanbieden als je deelneemt aan één van deze cursussen, in de vorm van enkele excursies, een werkochtend om door middel van sleutels paddenstoelen op naam te brengen of om individuele vragen te beantwoorden.

De startdatum van de basiscursus is nog niet bekend en inschrijven is (op het moment van schrijven) nog niet mogelijk. De Opstapcursus kan op ieder moment begonnen worden. Om mee te doen aan deze ondersteuningsgroep is het een voorwaarde dat iedereen min of meer op hetzelfde moment begint, bijvoorbeeld begin of half september. Dan zijn er ook veel paddenstoelen te vinden.

Heb je belangstelling voor het volgen van één van de cursussen en wil je graag gebruik maken van deze ondersteuning en op de hoogte gehouden worden, laat dit dan weten door een mail te sturen aan: anjaknijff@hotmail.com

Floronplantencursus

Tekst en foto's Carina Zeijlemaker

Floroncursisten bij het NME-Centrum

Met hoge verwachtingen en gezonde spanning op naar het Brediuspark in Woerden. In samenwerking met Floron werd er een plantencursus gegeven. Met een groep van ongeveer 16 mensen onder leiding van Cobie zijn we gestart met het leren determineren met de Eggelte en de Heukels flora.

In het begin ging het wel moeizaam, de Heukels is best wel ingewikkeld om daar de weg in vinden.

Dankzij de tips en begeleiding van Cobie zijn we een eind verder gekomen. We leerden alles over grassen determineren, waterplanten bekijken, hoe werkt Obsidentify, hoe leer je werken met een km-hok.

Maar ook was er een kwis-element met allerlei plantenvragen en weetjes aan het eind van de avond. Het leuke van de cursus is dat je met gelijkgestemden leert kijken naar planten en elkaar op weg helpt om verder te komen.

Ik vond de excursie naar de Kievit in Harmelen het allerleukste onderdeel. In kleine groepjes kregen we opdrachten en dit werd steeds besproken. Alle plantenfamilies werden besproken, vaak zat daar een huiswerkopdracht aan gekoppeld. Je kunt dan in je eigen buurt of km-hok deze opdrachten uitvoeren.

Mijn km-hok is in lusthof De Haeck, ik mocht er van de boswachter rondlopen in de blauwgraslanden. Daar groeien vele bijzondere en zeldzame zeggesoorten, die je niet overal tegenkomt.

Echte koekoeksbloem

Door veel te onderzoeken en te determineren leer je weer een hoop om tijdens excursies te vertellen. Ik wil iedereen bedanken die het heeft mogelijk gemaakt om deze cursus te geven. Hopelijk komt er volgend jaar een vervolg op.

Tevens wil ik Wietje en John bedanken voor de gezelligheid, alle kopjes thee of koffie met wat lekkers erbij.

Hoe kwam ik terecht in de natuur en hoe geef ik het door.

Als knaapje nam mijn vader mij mee om te gaan vissen (4 uur in de ochtend), te gaan jagen en om eendeneieren te zoeken rond Pasen en uiteraard weidevogels te observeren.

Toen ik na het seminarie weer thuiskwam, heb ik mijn vrouw leren kennen en zijn wij verhuisd naar Zuid-Limburg om voor Unilever te gaan werken.

Onze twee kinderen werden geboren, mijn dochter had alleen aandacht voor ballet.

Mijn zoon heb ik, meegenomen in zijn aandacht vlinders. We kurkbord Nederlandse bord geprikt. ook graag een wilde, dat lukte op de St. Pietersberg. Zouden we nu niet meer doen, want zoals veel soorten insecten zijn zijn pages beschermd.

net als mijn vader, de natuur, daar werd getrokken door hebben toen een gemaakt en alle schoenlappers op het Probleem was dat hij Koninginnepage erbij

Steeds meer gingen we samen de natuur in en leerde hij dat Limburg kalkhoudend is en dat daardoor flora en fauna anders zijn dan elders.

Na de schooltijd moest hij beslissen wat te gaan doen. Het werd Milieukunde, keurig afgemaakt, resulterend in een trotse vader. Maar hij was nog niet klaar, want daarna studeerde hij voor 1e graads biologie- en aardrijkskundedocent, want daarin wilde hij gaan lesgeven.

Als afstudeeropdracht heeft hij de populatie Pimpernelblauwtjes in Nederland onderzocht in natuurgebied De Moerputten (bij Vlijmen), samen met de Vlinderstichting; voor mij was de cirkel toen aardig rond.

Na een aantal jaren te hebben lesgegeven, is hij de kwaliteitskant opgegaan in het Hoger Onderwijs. Bij Avans Hogeschool is hij nu auditor, visitatiebegeleider en strategisch adviseur.

We gaan nog wel eens samen de natuur in als het kan.

Wijnand van de Hoef.

Op naar Willeskop

Jan Nap

15 april, verzamelpunt Blokland huisnummer 118 om 9:00 uur. De zes deelnemers kwamen allemaal met de fiets. Het was ook prachtig weer, volop zon. Anton en ik reden vanuit Kamerik een toeristische route via Cattenbroek, dwars door het stadje Montfoort en zo naar Blokland. We waren er precies om 9:00 uur. Bij het verzamelpunt hoorden en zagen we de eerste **zwartkoppen, putters en boerenzwaluwen**. De fietstassen werden uitgepakt en de telescopen opgezet. De tocht kon beginnen.

Een week geleden zagen Anton en ik nog een paar roerdompen. Dus dat belooft wat. We liepen het pad op richting de Noordzijdse kade. Links in het weiland: **grutto, kievit, tureluur, bergeend**. Echt voorjaar met al die

Zicht vanaf de uitkijktoren

vogelgeluiden erbij. Aan de rechterkant heb je de rietlanden met er tussen slootjes en kleine weilandjes. Hier goed luisteren of we misschien de roerdomp horen. Helaas niet gehoord of gezien deze dag. Wel goed te zien en te horen waren de rietvogeltjes zoals de **Cetti's zanger, snor, rietzanger en rietgors**. Op de Noordzijdse kade deden we een koffiestop. We hadden een prachtig uitzicht over het plasdrasgebied. Aan de rand van het riet stond een **purperreiger**. De reiger bleef daar goed stilstaan zodat we hem of haar prima konden bekijken door de telescoop. Verder zagen we o.a. de grote **Canadese gans, blauwe reiger en torenvalk**.

Na de koffie liepen we richting de uitkijktoren, het middelpunt van natuurgebied Willeskop. Hier heb je de wat grotere plassen, wat doorgaat naar de Damweg bij Oudewater. De vogellijst werd aangevuld met **groenpootruiter, visdief, lepelaar, krak- en slobbeend, smient en kolgans**. Tijdens onze lunchpauze zaten we heerlijk op het bankje, tussen de plassen te genieten van het alles. En zie daar, een blauwe flits! De **ijsvogel**, altijd een mooie verschijning. De ijsvogel vloog vanaf de kade links de plas over. Met blote oog goed te zien. Ook de **kneu** liet zich goed zien. Zit er vaak op dit dijkje, de verbinding tussen de twee kades. Nog vergeten te vermelden net na de koffiestop hadden we een **bruine kiekendief** mannetje. Anton heeft er nog een foto van genomen. Het was een geslaagde dag. Aantal vogelsoorten: 41.

Bruine kiekendief

*Foto kiekendief: Anton Admiraal, overige foto's Ad v Beers
Aquarellen: Jan Christiaanse*

Over het knuppelpad van de Rode Beek

Tekst en foto's Koos van Brakel

Knuppelpad over het moeras van de Rode Beek

Over het moeras van de Rode Beek is een prachtig kronkelend knuppelpad aangelegd. Tijdens het weekeinde van de Landelijke Insectenwerkgroep van de KNNV in Posterholt waren Vera Vandenbulcke, Gerrit Groeneweg, Jan Oostveen en ik op zaterdagochtend 9 mei op dat knuppelpad aan het struinen. Ergens op dat pad zat iemand zeer geïnteresseerd naar iets kleins te kijken, het bleek een specialist te zijn op het gebied van micro-lepidoptera. Sinds het verschijnen van de 2 Handboeken Motten van Tymo Muus moet ik het dan ook over motten hebben. Hij vertelde dat dit knuppelpad over de Rode Beek dé plek was waar een zeer zeldzame oermot voorkwam, namelijk de **Zegge-oermot** (*Micropterix mansuetella*) en hij had er eentje in een petrischaaltje gevangen. En er waren er nog een paar vlakbij te zien, zeer zeldzaam in Nederland, ook volgens Tymo Muus. Waarneming.nl zegt ook duidelijk 100% voor dit minimotje. Er waren volgens de man op deze plek nog meer soorten. Met een beetje geluk heb ik dan ook een paar foto's van de Zegge-oermot kunnen maken (spanwijdte van 6 tot 9 millimeter).

Gevangen in een petrischaaltje

Zeggeoermot

..... een andere oermot?

Op de terugweg zagen we nog een geïnteresseerde in zegge-oermotten. Voorovergebogen met de benen over de rand van het knuppelpad fotografeerde ook hij deze minimotjes.

Tijdens deze bijzondere waarneming liet Vera ook nog een bijzonder insect zien, gevangen in een potje. Ik kon alleen een naam herinneren, iets met knots en wesp. Thuisgekomen zei Waarneming.nl voor 100% een **Berkenknots-sprietbladwesp** (*Cimbex femoratus*). Door die witte vlek op de rug blijktbaar makkelijk te herkennen. Alle knotssprietbladwespen zijn vooral te herkennen aan, zoals de naam al zegt, de knotssprieten. Naast het pad was in het broekbos de Rode Beek te zien. Daar zagen we nog een paar **Bosbeekjuffer** mannetjes. Te lastig om te fotograferen. We zagen direct naast het pad een **Azuurwaterjuffer** (*Coenagrion puella*) en een **Vuurjuffer** (*Pyrrhosoma nymphula*).

Berkenknots-sprietbladwesp

Azuurwaterjuffer

Vuurjuffer

Roodbruine sikkelwants?

Viervlekbrandnetelsnuitkever

Noordse kakkerlak?

Uiteraard kunnen lang niet alle fotografische waarneming voor 100% gedetermineerd worden. Daarvoor is meer onderzoek voor nodig. Zo geeft Waarneming.nl de **Roodbruine sikkelwants** (*Nabis rugosus*) een 88%, in ieder geval een sikkelwants, een slanke roofwants.

Als je goed kijkt naar de foto van de **Viervlekbrandnetelsnuitkever** (*Nedyus quadrimaculatus*) dan zie je meer dan 6 poten. Het was nauwelijks te zien en

zeker niet bij kevertjes van ongeveer 3 mm groot, maar het waren parende kevertjes. Of zoals vaak heel netjes gezegd 'in copula'. De waardplant is de brandnetel. Teruggekomen bij het begin van het knuppelpad zag ik iets wat op een inheemse kakkerlak leek, helaas kroop hij steeds weg. Was het een boskakerlak? Waarneming.nl zegt voor 92% een **Noordse kakkerlak** (*Ectobius lapponicus*).

Na deze ochtendexcursie bezochten we een zandpad aan de noordzijde van de Meinweg, lees hieronder verder.

Langs een zandpad in de Meinweg

Tekst en foto's Koos van Brakel

Zandpad aan de noordzijde van de Meinweg

Zaterdagmiddag 9 mei, nadat we 's ochtends gestruind hadden bij de Rode Beek gingen Gerrit Groeneweg, Jan Oostveen en ik struinen langs een zandpad aan de noordzijde van de Meinweg, eigenlijk moet ik zeggen "Nationaal Park De Meinweg". Wat verderop gingen Gerrit en Jan op de hei tussen de bloeiende bremstruiken op zoek naar insecten. Zelf ging ik even kijken wat er op de pluizenbollen van de paardenbloem te zien was.

Brilglasvleugelwantsen op paardenbloemen

Brilglasvleugelwants

Steeksnuut in zaadje

Hier en daar bewoog er wat en vangen doe ik met een camera. Het leken wantsen te zijn. En dat klopte, ik kon alleen niet goed zien wat ze aan het doen waren. Pas op een wat kalere pluizenbol zag ik dat een van de wantsen zijn/haar snuit in het zaadje van een pluus stak. Via Waarneming.nl kwam ik op de naam, niet voor 100% zeker, maar voor 96% waren het **Brilglasvleugelwantsen** (*Stictopleurus abutilon*). Zie hiervoor ook de tekst op Waarneming.nl: <https://waarneming.nl/species/20667/> en dan word je ondanks de 96% toch wat voorzichtig.

Ook Brilglasvleugelwantsen zijn insecten die langzamerhand door de opwarming naar ons land zijn gekomen. Wel zijn ze voornamelijk op zandgronden te vinden.

Roodrugwapenvlieg en Glanzende houtmieren

Nestopeningen Glanzende houtmieren

Glanzende houtmieren

Op de terugweg zag ik onderaan een eik twee grote gaten en veel **Glanzende houtmieren** die houtpulp naar buiten aan het sjouwen waren. Ongetwijfeld waren die hun nest aan het vormgeven. De houtpulp werd steeds een paar decimeter buiten de openingen neergelegd. Slechts een deel van de mieren was hier mee bezig. De foto rechtsboven is de plek die de pijl links aangeeft.

Dat het Glanzende houtmieren (*Lasius fuliginosus*) waren kon gewoon niet missen, dat is op de foto linksonder goed te zien. Niet alleen herkenbaar aan de glans, maar ik kon me nog herinneren dat de werksters een duidelijk dikkere kop hebben.

Op een gegeven moment zweefde er een grote zwarte vlieg(?) steeds voor een van de nestingen. Dan denk je aan het gedrag van een muurrouwzever die ik zo af en toe voor mijn insectenhotel zag zweven, dus veel goeds zal die wel niet in de zin hebben. Althans voor de houtmieren. Gelukkig zat zij, want het zal wel een zij zijn, een paar keer heel even stil om voor mij te poseren.

Het bleek een **Roodrugwapenvlieg** (*Clitellaria ephippium*) te zijn, onmiskenbaar en zeer zeldzaam. Ik zag alleen een paar waarnemingen in Midden-Limburg (Meinweg?) en Zuid-Limburg (Sint Pietersberg). Op internet was ook nauwelijks iets te vinden over deze bijzondere vlieg. In de Nederlandse Faunistische mededelingen van 2000 stond:

“Over de Clitellaria ephippium is weinig bekend. De larven leven in nesten van de algemene mierensoort Lasius fuliginosus. De wijfjes leggen de eieren in de onmiddellijke omgeving of zelfs in een van de ingangen van het mierennest. De ontwikkeling van de larven zou drie tot vier jaar duren. ”

Glanzende houtmier

Roodrugwapenvlieg

Roodrugwapenvlieg boven nest

In de Vliegenmepper (Sectie Diptera van de NEV) van juni 2022 schreef een enthousiaste Sandra Lamberts het volgende:

“Afgelopen jaar in juni tijdens het nachtvlinderen op de Sint Pietersberg, waar ik ook als mede-vlinderaar op de jaarlijks verstrekte vergunning sta, stonden we met drie lakens opgesteld. Ik keek ons laken rond, zag iets roods en heb werkelijk heel België en Maastricht bij elkaar geroepen!!”

Bremschildwants, Bruinscheenbremblindwants en nog een paar veelpoten.

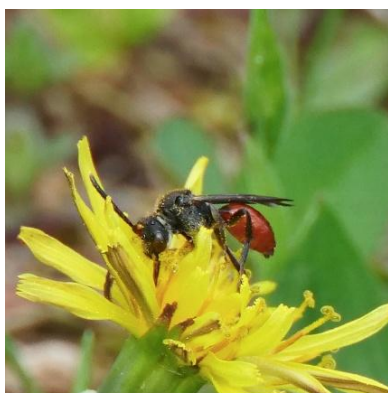

Overall bloeiende brem

Bloeiende brem

Ank en ik waren er al een paar dagen eerder: we zagen op hetzelfde zandpaadje opvallend veel **Voorjaarsmestkevers** (*Trypocopris vernalis*) en enkele zagen we met een bolletje mest aan het rollen. Op een paardenbloem zat een wespbij, de **Roodzwarte dubbeltand** (*Nomada fabriciana*), deze koekoeksbij parasiteert op een paar soorten zandbijen. Als ik een kniptor op het puntje van een blad zie balanceren wil ik nog wel even wachten of hij gaat vliegen om er dan een actiefoto van te maken. Dat was ook nu weer gelukt bij een **Roodaarskniptor** (*Athous haemorrhoidalis*).

Roodzwarte dubbeltand

Voorjaarsmestkever

Roodaarskniptor

Bremschildwants

Eitjes bremschildwants

Bruinscheenbremblindwants

Maar waar ik altijd naar speur als ik bloeiende brem zie is de **Bremschildwants** (*Piezodorus lituratus*). En al gauw zag ik op een dor blaadje in de brem er een zitten, iets geler dan de bekendere Groene schildwants. Vorig jaar juni heb ik op de peul van een brem de eitjes van de Bremschildwants kunnen fotograferen, heel erg klein en heel erg mooi. Vlakbij de Bremschildwants zagen we nog een bremwants, namelijk de **Bruinscheenbremblindwants** (*Heterocordylus tibialis*). Een op brem voorkomende zoöfytofaag, dus behalve vegetariër ook carnivoor.

Struinen in het Polderreservaat Kockengen

Kees Theunis en Herman Codee

Zaterdag 20 juni hebben we met 21 mensen een prachtige struinexcursie mogen beleven in het [polderreservaat Kockengen](#). Herman Codee had dit samen met de excursiecommissie van de [Natuurgroep Kockengen](#) (NGK) georganiseerd en ook andere natuurgroepen zoals [IVN Vecht en Plassengebied](#) en [Stichting tot behoud Veenweidegebied Kockengenwaren](#) waren aanwezig. We werden rondgeleid door Gerard van Zuylen. Gerard kent het gebied op zijn duimpje, mede omdat hij aan de wieg heeft gestaan van het ontstaan ervan.

Het Polderreservaat is een natuurgebiedje van 7 hectare aan de rand van Kockengen. Hij vertelde dat het reservaat is aangelegd in 1978 en een stukje van het oorspronkelijke Hollandse veenweidegebied in stand houdt. Het wordt beheerd en onderhouden door de NGK. In het natuurgebied is veel te ontdekken en te zien. In de periode mei/juni broedt hier één van de grootste zwarte stern kolonies van Nederland. Extra bijzonder is dat deze gemakkelijk te zien zijn en er gemakkelijk plaatjes van gemaakt kunnen worden. Ook vertelde

Gerard over de succesvolle otterpassage die de NGK samen met het waterschap onder de hoofdweg heeft aangelegd. Meteen het jaar erna werden inderdaad otters op de wildcamera vastgelegd (zie [artikel in het AD](#), 19 oktober 2023).

Zwarte stern
(foto John Mooij)

Overvliegende Purperreiger
(foto John Mooij)

Rietorchis
(foto Carina Zeijlemaker)

Grote Egelskop
(foto Helmy van Erp)

De twee uur dat we met zijn allen hebben mogen genieten van al het moois van het Polderreservaat is veel te weinig. Velen hoorden we dan ook luid vertellen dat ze zelf graag nog een (paar) keer terug komen en dan ook op verschillende tijdstippen van het jaar. Onze paddenstoelen werkgroep zag al een potentieel nieuw inventarisatiegebied voor zich voor het najaar.

Met een aantal struiners zijn we nog naar de zuidelijke rietlanden gelopen of gefietst om daar de Purperreigers en Bruine Kiekendieven te bewonderen die daar broeden. Deze lieten zich in de lucht goed zien evenals een aantal ooievaars die de thermiek opzochten om het hoger op te zoeken. Al met al een geslaagde ochtend.

Heel veel dank aan Herman en de NGK voor het organiseren van deze excursie met de koffie met wat lekkers aan het slot.

Lantaarntje
(foto Dennis de Goederen)

Pijptorkruid
(foto Helmy van Erp)

Platvoetje op knautia

Tekst en foto's Koos van Brakel

Vooraf bij zweefvliegen vind je vaak bijzondere namen, zoals b.v. het platvoetje. En die naam is verklaarbaar, want de mannetjes van de meeste soorten platvoetjes hebben verbrede, afgeplatte voorpootjes. Volgens EIS Nederland komen er in Nederland 19 soorten platvoetjes (geslacht *Platycheirus*) voor. Eén ervan zie ik regelmatig in onze tuin en dat is het **Micaplatvoetje** (*Platycheirus albimanus*).

Ik zie altijd de meeste en meest bijzondere waarnemingen als ik een tijdje stil zit. Zo was ik op 5 mei in onze tuin aan het speuren wat er zoal op de pas ontloken Knautia's voorkwam. Er vloog een zeer klein vliegje rondom de stengels en niet op de bloemen. Het leek een beetje op een Snorzweefvlieg.

Net alsof het vliegje iets zocht. En dat bleek ook zo, want op een gegeven moment zat zij (want het bleek een zij) op een stengel en legde er een eitje op. En vlakbij zag ik toen een paar bladluizen en was het duidelijk waarom ze dat deed. Net als veel soorten zweefvliegen leven de larven van bladluizen.

Platvoetje ♀

Platvoetje zoekt bladluizen

Platvoetje legt een ei

Snorzweefvlieg

Larve snorzweefvlieg

Micaplatvoetje

Zo filmde ik een paar jaren geleden hoe de larve van een Snorzweefvlieg een paar bladluizen verorberde

Aan de hand van de foto's was moeilijk te zien welke kleine zweefvlieg dit was. Waarneming.nl wist het ook niet zeker en gaf drie namen op als waarschijnlijk: namelijk **Gewoon schaduwplatvoetje** (*Platycheirus scutatus*), **Duister schaduwplatvoetje** (*Platycheirus aurolateralis*) en **Iepenschaduwplatvoetje** (*Platycheirus splendidus*). In ieder geval een schaduwplatvoetje dus. Maar zelf vond ik de waarneming op zich al bijzonder, het zoeken en vinden van de juiste plek om eitjes te leggen, want daar ging ze mee verder.

Landgoed Linschoten, deel 2, juni 2026

Tekst Wiebe Kreton

Dit is deel twee over het Landgoed Linschoten. Deze keer beperk ik mij tot een aantal (broed)vogels en zoogdieren op het landgoed, vroeger en nu.

2026 deel 2

Kolonievogels. Sinds 1973, toen ik voor het eerst op het landgoed kwam, zijn ook hier verschillende broedvogels minder aanwezig of helemaal als broedvogel verdwenen, denk bijvoorbeeld aan de **roek**. In de jaren van voor de eeuwwisseling was er een grote roekenkolonie met tientallen nesten op het landgoed. Als je naar het toegangshek liep moest je onder de roeken doorlopen die nestelden in de hoge populieren die langs het pad stonden. Zowel de bomen als de roeken zijn verdwenen. Ze maakten zoals veel koloniebroeders onderling veel lawaai. Sommige mensen vonden het eng.

Er zijn zover ik weet geen broedende roeken meer op het landgoed aanwezig. De roeken hebben andere locaties gevonden, zoals ook elders in Nederland. Een tijd kon je ze vinden bij de opritten van snelwegen. Daar broedden ze vaak in de essen die daar stonden. Maar ook daar zijn ze verdwenen. Waarom ze Linschoten hebben verlaten weet ik niet. Maar in de winterperiode kun je nog steeds roeken op Linschoten zien, vaak samen met zwarte kraaien, in grote groepen foeragerend op de weilanden. Maar als broedvogel zijn ze verdwenen. N.b.: Ook de roeken in Woerden die jarenlang in de bomen bij de ingang van Landgoed Bredius hun nestplaats hadden gevonden zijn ook daar verdwenen. Vooral bewoners van wooncentrum Het Oudelandt klaagden over het lawaai van de roeken. Nu is het ook daar oorverdovend stil.

Ook een soort die we niet meer horen op Landgoed Linschoten is de prachtige geelzwarte vogel, de **wielewaal**. Oudere leden onder ons weten nog wel de vroege-vogelexcursies op het landgoed te herinneren. Met Hemelvaartsdag,

een uur voor zonsopkomst je bed uit en bij het opkomen van de zon gaan luisteren naar de vogels van het landgoed die na elkaar wakker worden. Met een beetje geluk hoorden we dan de wielewaal. En met nog meer geluk hoorden en zagen we deze vogel in de buurt van het Jachthuis. Maar de wielewaal is verdwenen. Laatste waarneming is van Kees de Leeuw in 2023 en daarvoor in 2011 en 2010. Het blijft opletten want wellicht komt er nog een wielewaal op een dag onze omgeving bezoeken.

Uilen. Welke uilen kun je op het landgoed verwachten. De **bosuil** is nog steeds aanwezig. Geen algemene soort maar wel regelmatig te horen over het gehele landgoed, o.a. bij de oprijlaan, bij het toegangshek, nabij de ijskelder, in de grienden en de notenlaan nabij het Jachthuis. Met name in de winterperiode en het vroege voorjaar kun je daar bosuilen horen. Elk jaar wel een aantal paartjes. Soms hoor je een paartje naar elkaar roepen of jonge bosuilen die net zijn uitgevlogen, de zogenaamde takkelingen. Verspreid over het landgoed hangen een aantal bosuilkasten.

Op het landgoed is het een zeldzaamheid als je **ransuilen** ziet of hoort. Ik ken ze meer van de bebouwde kom in het oude dorp Linschoten, waar je ransuilen kunt vinden in oude doorgeschoten boomhoge coniferen in particuliere tuinen. Of in de winter in een rij hoge treurwilgen op een industrieterrein in Oudewater.

Het leukste uiltje is de **steenuil**, maar ook die zien of horen we niet vaak meer, ook niet in of nabij de speciale steenuilkasten die op verschillende plaatsen zijn opgehangen. Als zo'n kast al bewoond is zit daar meestal een holenduif in. Dat geldt ook voor bosuilkasten die graag bewoond worden door holenduiven of **kauwtjes**. Steken er lange takken uit dan weet je bijna zeker dat er kauwtjes in

zitten. Tot een paar jaar geleden broedde er nog een **kerkuil** in het koetshuis maar deze is de laatste jaren niet meer waargenomen.

De kolonie met **blauwe reigers** heeft zich meer verplaatst over het parkbos. Je kunt ze nu op meerdere plaatsen hoog in de bomen zien. Er zijn altijd wel een paar nesten in de buurt van de duiventoren te vinden. Vroeg in jaar zijn ze al druk met de nesten gereed te maken voor een nieuw broedseizoen.

Ook zien we regelmatig de statige ooievaar op het landgoed rondlopen. Na een langere periode van weggeweest te zijn, zijn ze weer terug op het landgoed met twee nesten. In de winter gaan ze niet meer weg maar blijven het hele jaar aanwezig.

Bij de bebouwing en nabij de boerderijen scharrelen **Turkse tortels**. Een alleraardigst duifje dat we ook in onze stadstuinjes het hele jaar door kunnen zien. Zeker als we vogels voeren. In de polder, op percelen waar maïs is geteeld, komen in de winterperiode op de kale akkers zeer grote aantallen **zwarte kraaien** foerageren, vaak in gezelschap van **houtduiven** en **holenduiven**. De houtduiven zijn behalve verzot op maïskorrels ook op de bessen van de klimop. En klimopbessen zijn er genoeg in het parkbos.

Hoewel het landgoed grotendeels bestaat uit landerijen, zo'n 500 ha weilanden, houtkaden, boomgaarden, grienden en bospercelen en ook 15 ha parkbos rond het Huys. Opvallend zijn de weinige soorten **weidevogels** op het landgoed. Ik heb mij laten vertellen dat weidevogels niet van hoge bomen houden en het liefst zo'n 500 meter uit de buurt van hoge bomen blijven om hun nest in het weiland te maken. Hoge bomen zijn een prachtig uitzichtpunt voor roofvogels als **buizerd**, **havik** en **zwarte kraai**. Dus een hoge boom laten staan op een kort gekapt geriefhoutbosje midden in de polder, omdat het zo'n mooie boom is, is niet gunstig voor de weidevogels. Ook houtkades met hoge bomen trekken roofvogels aan. Een dilemma dus! Ook kleine roofdieren maken graag gebruik van bosjes in de polder zoals **bunzing**, **hermelijn** en **wezel**. Alle drie kun je met een beetje geluk op het landgoed tegenkomen. En soms wordt er een boomarter of steenarter bij de bebouwing op het landgoed waargenomen o.a. met een fotoval op 22 juni 2025.

Sinds een tiental jaren worden **reeën** op het landgoed gezien. Mijn eerste waarneming was 5 januari 2013 tijdens een excursie, een reeget en een reebok. Sinds die tijd is het aantal reeën sterk toegenomen. Tijdens een avondronde met de fiets over de Haardijk, over de openbare weg dus, heb ik de laatste tijd meer dan 20 reeën gezien. Gunstige tijd om reeën te spotten is een halfuur voor zonsondergang vanaf de splitsing Schapenlaan Haardijk. Neem de tijd en sta eens een poosje stil om de omgeving goed waar te nemen, er zijn dikwijls vaker en meer reeën te zien dan dat je in eerste instantie verwacht.

Een volgende keer wil ik wat aandacht besteden aan de herfst op het landgoed.

Paardenbloem

Tekst en foto's Sylvia Klerx

In het voorjaar maken mij de gele velden met paardenbloemen altijd blij. Voor mij begint de lente altijd met de bloei van de sleedoorn. Die struik valt in de zomer nauwelijks op, maar in het voorjaar des te meer. En daarna maakt de vrolijke kleur van een veld vol met paardenbloemen mij helemaal blij

Bij een stoeplantjes excursie sta ik er uitgebreid bij stil bij deze plant. Want het is een overlever. Hij komt voor tussen de straatstenen, in veelvuldig gemaaid gazon en tussen het hoge gras van de wegbermen. En overal past hij zich aan. Tussen de straatstenen blijft hij klein en laag en vormt een rozet van bladeren die liggen op de stenen. Als hij wordt vertrapt dan maakt hij uit zijn penwortel met veel reservestoffen snel nieuwe bladeren en vormt een nieuwe bloemstengel. In het gazon kan hij tegen kort afmaaaien, omdat het groeipunt zo laag, of zelfs bijna, onder het oppervlak zit. De bloemstengel blijft dan kort. In de wegbermen tussen het gras groeit de bloemstengel mee en steekt de bloem toch uit boven de grashalmen.

En die bloem bestaat eigenlijk uit heel veel minuscule kleine aparte bloempjes. Die bloempjes bestaan uit 5 vergroeide bloemblaadjes en samen vormen ze een buisje met daaraan een lang aanhangsel. We noemen ze lintbloemen. In elk bloemetje zit een eveneens tot buisje vergroeide meeldraad (samengesteld uit 5 aparte meeldraden) en een stamper met twee stempels. De bloemetjes worden rijp van buiten naar binnen. Bij de buitenste bloemetjes worden eerst

de meeldraden rijp en daarna de stampers en in deze volgorde verplaatst de bloei zich naar het midden van het bloemhoofdje. De bloemen bevatten veel nectar en ze worden bezocht door allerlei kleine insecten, zoals vliegjes en kevertjes die vroeg in het jaar voorkomen. Maar ook de dagpauwoog die de winter heeft overleefd als volwassen dier brengt de bloem een bezoek.

En dan zou je verwachten dat door al het vlijtige bloembezoek de vruchtbeginsels worden bevrucht, maar niets is minder waar. Want de paardenbloem maakt zaden zonder bevruchting. Hoe dat kan? Daar is nog een heel verhaal over te schrijven. Maar het komt er o.a. op neer dat de eicellen in het vruchtbeginsel geen volledige meiose (reductiedeling) doormaken en daarom ook niet hoeven samen te smelten met een stuifmeelcel. Het gevolg is dus wel dat er hele velden vol met paardenbloemen zijn die

genetisch hetzelfde zijn aan de oorspronkelijke plant. Het zijn dus allemaal klonen in een bepaald gebied. Dat laatste moet er wel bij, want in de enkele keer dat er wel bevruchting plaatsvindt, omstaat er een plant met een andere genetische samenstelling en die kan zich weer ongeslachtelijk via het zaad voortplanten. Zo ontstaan er talloze microsoorten, zelfs in ons relatief kleine Nederland. Botanici raken er met recht hopeloos verward van.

Als de bloemetjes zaad hebben gezet knijpt de bloem met de omwindselblaadjes zich samen tot een dikke knop. Na een aantal weken zijn de zaden rijp en opent zich de knop. Het vruchtpluis krijgt de ruimte en de bloem vormt een pluizige bol. Onder elk pluusje hangt dan een zaadje die met een zuchtje wind het luchtruim kiest.

De lintbloemen en het vruchtpluis op het kale bloemhoofdje zijn het bekijken waard. Als we de opbouw van de bloem van de bloem nader bekijken zien we eigenlijk een lange spiraal van bloemetjes van binnen naar buiten. En hiermee komen we aan bij het rijk van de wiskunde. Wel eens gehoord van Fibonacci? Deze wiskundige uit Italië maakte in de 13^e eeuw een reeks getallen, die je terugvindt in de natuur. Hij begint met de getallen 0 en 1 en elke volgend getal is de som van de twee voorgaande. Dus na 0 en 1 komt 1 ($0 + 1$), dan 2 ($1 + 1$), vervolgens 3 ($2 + 1$), 5 ($3 + 2$), 8 ($5 + 3$), 13 ($8 + 5$) en zo verder. Dat klinkt als een rekenles en ver van je bed show, maar het bijzondere is dat je deze

getallen overal in de natuur terugziet! En dus ook bij de opbouw van het bloemhoofdje van de paardenbloem en in het vruchtpluis op het bloemhoofdje.

Het artikel van Nature Today heb ik als inspiratie gebruikt voor dit artikel:

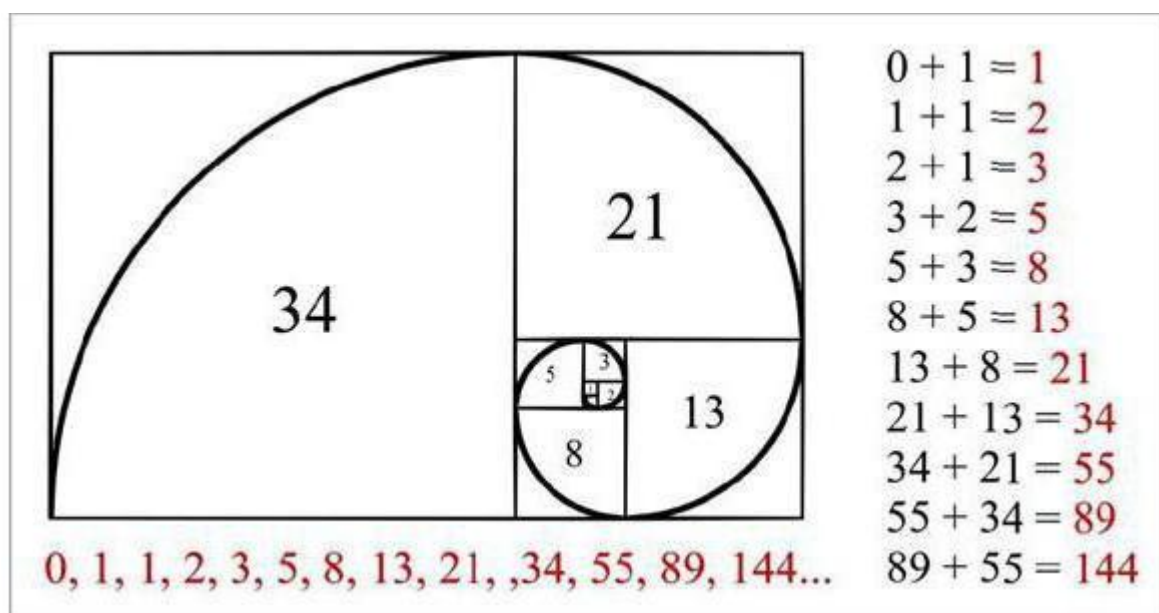
<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=28996>

En ook op de site van flora van Nederland staat interessante informatie, zeker onder de kop bijzonderheden:

<https://www.floravannederland.nl/planten/paardenbloem>

En over de wiskunde:

<https://www.onderwijsvanmorgen.nl/de-wonderlijke-wereld-van-fibonacci/>

Creative commons afbeelding

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Raporti_i_%22Art%C3%AB%22-Vargu_i_Fibona%C3%A7it.png

Mijn weekje voorafgaand aan de midweek

Tekst en foto's Wietje Daams

Het Duitse Vreden, aan de rivier De Berkel, ligt op een steenworp (10 km) afstand van Winterswijk. Reden om daar, voorafgaand aan de midweek 2026, eens een kijkje te gaan nemen. Een mooie uitvalsbasis voor ritjes met de fiets langs De Berkel, een vanaf Billerbeck circa 115 kilometer lange kronkelende beek, die via de Achterhoek naar de monding in de IJssel in Zutphen stroomt. Ook heeft Vreden een lange historie als o.a. Hanzestad.

Met de fiets in de trein vanuit Woerden via Tiel en Arnhem; ik was me er niet van bewust dat er in ons land nog dieseltreinen reden, maar dat geldt in elk geval nog voor het traject Arnhem-Winterswijk. Na aankomst in Winterswijk een mooie route uitgezet richting Vreden en me aldaar geïnstalleerd in het eerder gereserveerde appartement.

Omdat het weer op zijn zachtst gezegd wisselvallig was en het er de volgende dag redelijk uitzag, ging mijn eerste tripje toch naar Nederland: de **Koolmansdijk** in Lievelede, waar ik mij verpoosde in de bloemrijke weilanden tussen de Lieveledebeek en de Nieuwe beek. Wat heerlijk om zoveel orchissen bij elkaar te zien. Op een klein aantal na allemaal (gevlekte) rietorchissen. Bij mijn foto van de nachtorchis twijfelde waarneming.nl of het de welriekende was, maar uiteindelijk kwamen we overeen dat mijn foto goed genoeg was voor een 'waarschijnlijk'. Ik moest wel schuilen voor een pittige bui tijdens de lunch, maar dat had ik ingecalculeerd door mijn fiets aan de rand van het

gebied te parkeren in één van de aanwezige schuilhutten en voor bui en lunch weer bij de hut te zijn. Na de lunch nog verder gekeken in dit aantrekkelijke gebied en weer terug op de fiets naar Vreden.

De volgende tocht voerde door het dal van De Berkel: een rivier die her en der zijn eigen loop mag volgen, maar op sommige plekken, zoals bij Stadtlohn, ook flink gekanaliseerd is.

Bij het oversteken van De Berkel had ik een prachtige ontmoeting met een gele kwikstaart, die bezig was zijn of haar jongen te verleiden het lekkere hapje dat aangeboden werd te komen halen. Dit gaf me de gelegenheid om prachtige foto's te maken, een heerlijke ontmoeting. Een paar dagen later heb ik hier een wandeling gemaakt en toen ik na

afloop op mijn fiets stapte, kwam de gele kwikstaart ook nog even tevoorschijn om we gedag te zeggen. Deze rivier zal voor mij altijd verbonden blijven met dit felgekleurde vogeltje.

Omdat ik het fietsen even genoeg vond en omdat er toch wel flinke buien dreigden ben ik een dag in Vreden gebleven om daar wat rond te kijken. Zoals ik al schreef heeft dit stadje een lange historie. De Berkel stroomt midden door het plaatsje; hier heeft men (rondom de oude watermolen) een soort open luchtdorp gecreëerd met historische gebouwen. Wat rustieke plekjes langs De Berkel bekeken en onder een reusachtige populier staan schuilen voor de regen, want die kwam toch echt zoals voorspeld.

Een volgend tochtje voerde mij langs een rustiek dorpje, Ammeloe, dat wat betreft naamgeving evengoed in Nederland had kunnen liggen. Na een korte stop bij de kerk, met daaromheen oude huisjes, bracht ik een bezoek aan het iets verderop gelegen **Haaksbergerveen**. Een fraai (vlonder)pad onder dreigende lichten leverde weer mooie plaatjes op en het bleef bij dreigen door

de weergoden in het Haaksbergerveen. Helemaal droog bleef het uiteindelijk niet, het laatste half uurtje van mijn fietstocht regende ik toch nog nat. Nou ja.

Tja, een laatste tochtje voor mijn vertrek naar Winterswijk voor de midweek. Wat zou ik

doen? De keus viel op het **Zwillbrockervenn**. Voor mij niet in eerste instantie voor de daar aanwezige flamingo's, die slechts van een grote afstand te zien waren. Op de weg ernaar toe stapte ik even af bij de vogelkijkhut in het Ellewickerfeld waar ik, zeer in de verte, een wulp ontwaarde. De Duitsers noemen hem Brachvogel. Hierbij een korte cursus Duitse weidevogelnamen:

Kievit

Kiebitz

Grutto

Uferschnepfe

Rosse grutto

Pfuhlschnepfe

Tureluur

Rotschenkel

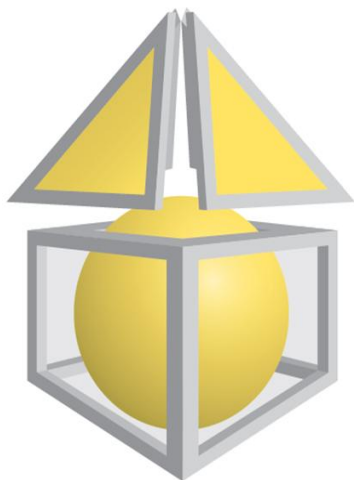
Het leuke wandelrondje rondom het veen bestaat grotendeels uit verwilderd moerasbos, waar van alles te ontdekken was. Behalve bij de uitkijkplaats waar de flamingo's te zien waren, die te midden van een grote kolonie kokmeeuwen (Lachmöwe) zitten, was het een rustig rondje met heel veel prachtige vogelgeluiden als 'tudeljo' en 'koekoek'. Tijdens mijn wandeling die deels over de Nederlands-Duitse grens liep, kwam ik een zeer zeldzame kever tegen: de **goudglanzende schallenbijter**. Nadat ik hem mooi had kunnen vastleggen verdween hij weer in de berm, beter dan midden op het pad, waar ik hem aantrof.

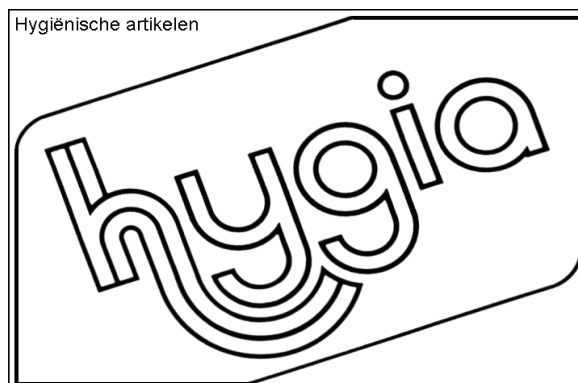
En toen was het alweer maandag en tijd om richting Winterswijk te fietsen voor de midweek. Ook dat was een fraai tochtje, dat zuidelijk langs Winterswijk voerde, waar ik mooi op tijd bij De Twee Bruggen aankwam om de midweekers te verwelkomen.

Ben je (weer) eens in de Achterhoek, vergeet dan zeker niet om ook aan de andere kant van de grens te gaan kijken, want deze streek is zeker de moeite waard.

Stamhuis: Dé Retailbouwer van
Nederland

Telefoon 030-241 2880

Houdini de ontsnapper

Tekst en foto's Koos van Brakel

Iedereen die een insectenhotel heeft en er ook de tijd voor neemt om het doen en laten van de gasten van het hotel te observeren zal wel eens een heel erg klein vliegje hebben zien zweven voor de nestopeningen van metselbijen, net alsof het naar iets op zoek is. En dat is ook zo, het is namelijk de **Houdinivlieg** (*Cacoxenus indagator*), een z.g. *kleptoparasiet*. Een soort fruitvliegje met opvallend rode oogjes. Kleptoparasieten leven van het voedsel of de prooi van andere dieren en in dit geval leven de larven van deze vliegjes namelijk van het voer van metselbijen. Metselbijen verzamelen stuifmeel en leggen er een eitje bij, als de larve is geboren ligt er alvast een flinke hoeveelheid eten klaar. En dat weten deze kleine vliegjes blijkbaar ook. Als de kust veilig is leggen ze er dan een of meer eitjes bij en die larven komen eerder uit dan de larven van de metselbijen. Dus kunnen ze eerder beginnen met eten dan de bijenlarven. Het gevolg is dat de bijenlarven vaak sterven van de honger. De vliegenlarven gaan dan verpoppen en komen het volgende voorjaar als vlieg uit de cocon.

De Rosse metselbij betrapte de Houdinivlieg

Je ziet de sporen van het stuifmeel op de rug

Het stuifmeel is op de rug te zien

Houdinivlieg bespiedt gehoornde metselbij

Maar hoe komt zo'n klein vliegje dan door de gemetselde afdichting van het nest? Vliegen hebben immers geen kaken om die afdichting kapot te bijten.

Het lichaam van het vliegje is na de geboorte erg zacht en elastisch en kan, omdat hij zo klein is, zich tussen de kleinste kiertjes wurmen en opblazen en zodoende scheurtjes in de afdichting maken. En als er daardoor openingen ontstaan ontsnapt de Houdinivlieg, nauwelijks te geloven. Hiermee moet ze niet te lang wachten, want het lichaampje is dan te hard om die ontsnappingstruc uit te halen.

In mijn insectenhotel nestelen in het voorjaar zowel Rosse metselbijen als Gehoornde metselbijen en alleen bij de nesten van deze bijen zie ik de vliegjes patrouilleren. Ik zie wel af en toe een Blauwe metselbij, alleen een mannetje, maar het vrouwtje heb ik nog niet zien nestelen. Misschien dat de Blauwe metselbij ook geparasiteerd zou worden, dat weet ik niet. In ieder geval is er geen interesse voor de nesten van de Muur-, Blokhoofd- en Pottenbakkers-wespen, die nestelen ook in hetzelfde 'hotel'. De reden is nogal eenvoudig, wespen verzamelen geen stuifmeel en ook dat weet (of ruikt?) de Houdinivlieg. Metselbijen nestelen al vroeg in het voorjaar, vanaf maart t/m mei is er activiteit en het parasiteren heb ik in de 2^e helft van april tot in mei kunnen waarnemen.

Dan nog de naam Houdini. Die is gegeven aan deze vliegjes, omdat ze net als de in 1926 overleden ontsnappingskunstenaar Harry Houdini, ook wel de boeienkoning genoemd, zich uit onmogelijke situatie kunnen bevrijden.

Anne de Goederen 17 februari 1935 – 7 mei 2026

Anne en Mienke - mei 1992 Posterholt

Op 7 mei 2026 is Anne de Goederen op 91-jarige leeftijd overleden. Anne was vanaf de oprichting op 15 januari 1969 lid van onze KNNV-afdeling, toen nog KNNV Sticht-Hollandse Polderland geheten. Behalve een zeer gewaardeerd KNNV-lid was Anne ook nog actief geweest in de Linschotense politiek en in de Stichting Hugo Kotestein.

Varen tussen de legakkers in Wilnis op 2 juli

Gids Anja de Kruijf – foto's Ank van Brakel, John Mooij, Wiebe Kreton

Foto Ank

Foto John

Foto Wiebe

Anja en Jan – foto John

Foto Ank

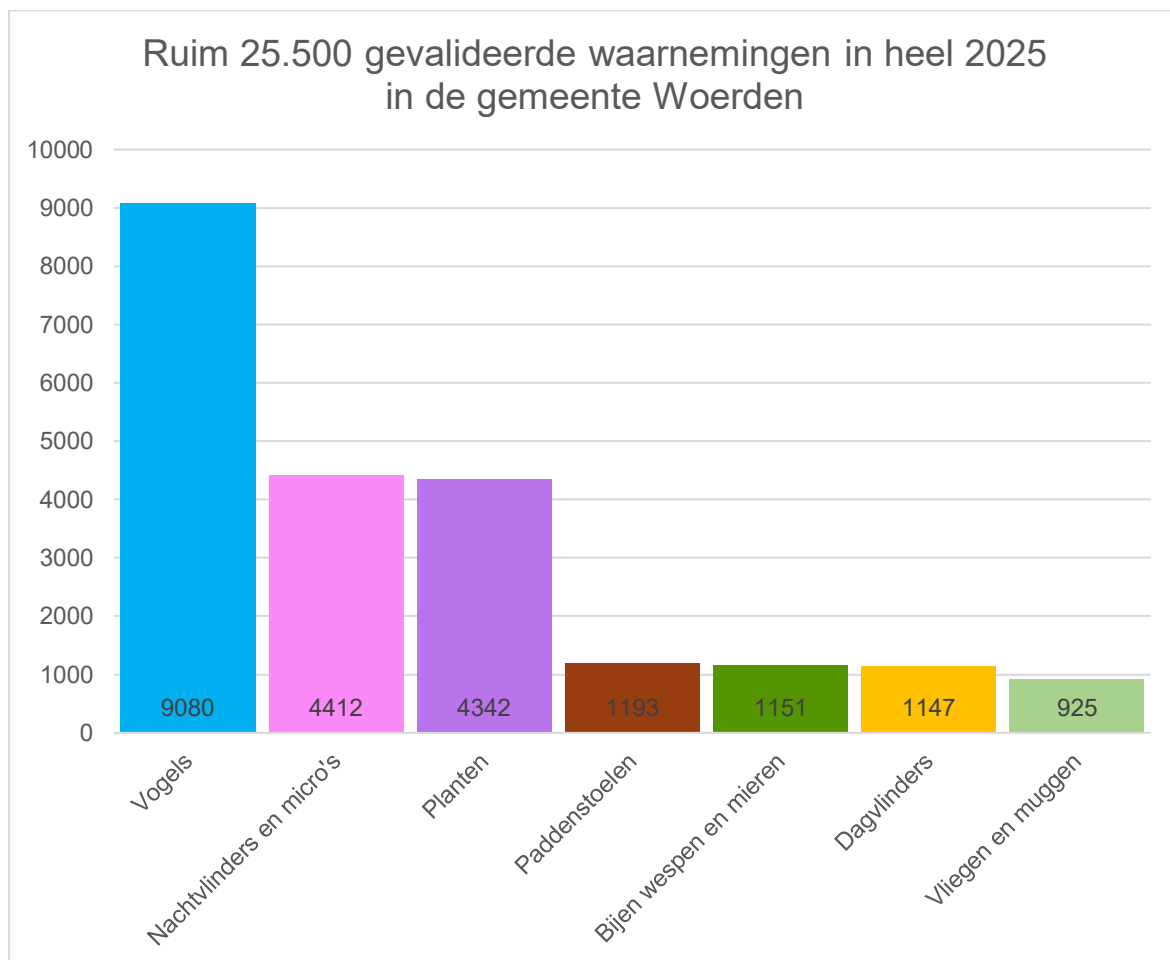
Struinexcursie legakkers Gagelgebied

Een schat aan informatie in Waarneming.nl

Kees Theunis

Waarneming.nl is hét Nederlandse natuurplatform en de grootste database voor natuurwaarnemingen in Nederland. Als natuurliefhebber kunnen we er waarnemingen van wilde planten, dieren en paddenstoelen verzamelen en delen. Veel waarnemers maken daarbij gebruik van de handige herkenningssapps ObsIdentify en [Observation](#). Iedereen kan na het aanmaken van een account waarnemingen van vogels, insecten, zoogdieren, planten en andere soortgroepen invoeren via de website of de apps. De gegevens worden gecontroleerd door experts en vormen een waardevolle bron voor wetenschappelijk onderzoek en natuurbescherming.

De database bevat een enorme hoeveelheid gedetailleerde ecologische informatie. Daarmee functioneert Waarneming.nl als een levende atlas van de Nederlandse natuur. Voor de gemeente Woerden hebben we alle waarnemingen die in 2025 zijn ingevoerd geanalyseerd (met heel veel dank aan Peter van der Meer). Dat levert een interessant beeld op van wat er in onze gemeente wordt gezien en vastgelegd.

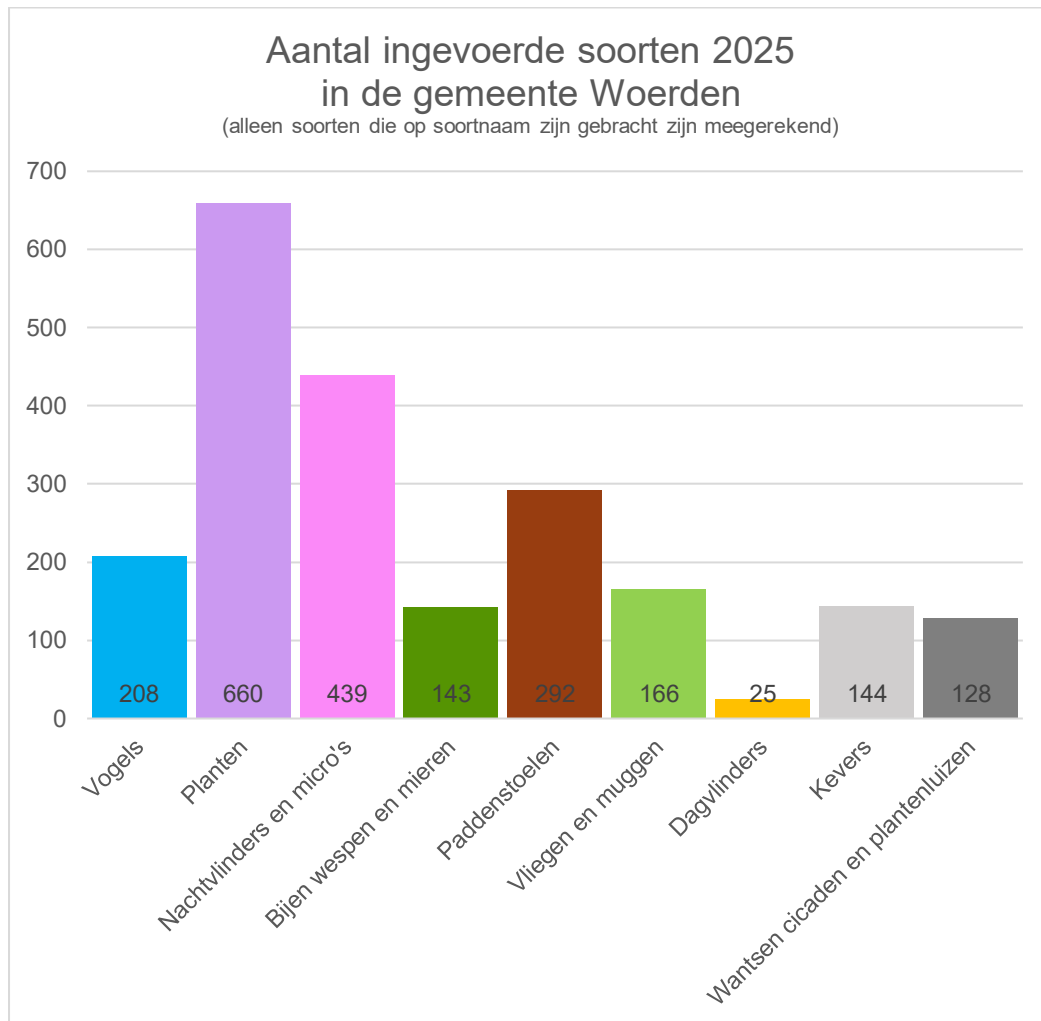

Heel veel waarnemingen in Woerden

Het blijkt dat we met zijn allen bijzonder actief zijn op Waarneming.nl. In 2025 werden ruim 27.000 waarnemingen ingevoerd, waarvan 25.500 gevalideerd. Een prachtig resultaat en een compliment waard voor alle natuurliefhebbers die hun waarnemingen delen. Maar welke soorten bekijken we eigenlijk het meest? Net zoals in veel andere delen van Nederland zijn vogels veruit favoriet. Met ruim 9.000 waarnemingen steken zij met kop en schouders boven de andere soortgroepen uit. Op de tweede plaats staan de nachtvlinders met bijna 4.500 waarnemingen. Waarschijnlijk heeft de Nachtvliinderestafette van 2025 daar een belangrijke bijdrage aan geleverd.

Ook paddenstoelen blijken populair. Met bijna 1.200 waarnemingen worden ze in Woerden relatief vaak ingevoerd vergeleken met veel andere gebieden in Nederland.

Welke soorten voeren we in?

Veel waarnemingen betekenen niet automatisch dat er ook veel verschillende soorten zijn gezien. Blijkbaar zien we sommige soorten heel vaak, en voeren dat ook in. Als je de data bekijkt op het aantal soorten van die bepaalde

soortgroep krijg je een andere grafiek. Als je de twee grafieken met elkaar vergelijkt geeft dat heel opvallende resultaten. De 9.000 waarnemingen van vogels blijken maar ruim 200 soorten te zijn. Veel soorten worden dus heel vaak gezien. Bij planten is dat precies andersom. Bij de ruim 4300 waargenomen planten hebben we ruim 400 verschillende soorten gezien. Dus een grote variëteit in soorten. Bij paddenstoelen is dat nog duidelijker. Daar hebben we heel veel verschillende paddenstoelsoorten gezien en ingevoerd. Onze paddenstoelenwerkgroep heeft daar een grote bijdrage aan geleverd.

Welke soorten zien we het vaakst?

De database bevat zoveel gegevens dat er talloze analyses mogelijk zijn. Wetenschappers van bijvoorbeeld [Naturalis Biodiversity Center](#) kunnen dergelijke gegevens gebruiken om verbanden tussen soorten, leefgebieden en ontwikkelingen in de natuur te onderzoeken. Een leuke vraag is natuurlijk: welke soorten zien we het vaakst? Voor de belangrijkste soortgroepen hebben we de meest ingevoerde soorten op een rij gezet. Samen zijn deze negen soorten in de gemeente Woerden bijna 1.400 keer ingevoerd, een aanzienlijk aandeel van het totaal aantal waarnemingen

Soortgroep	Soort	Aantal malen ingevoerd
Vogels	Grote zilverreiger	376
Planten	Bezemkruiskruid	98
Nachtvinders	Huismoeder	256
Bijen, wespen en mieren	Aziatische Hoornaar	151
Paddenstoelen	Geschubde inktzwam	34
Vliegen en muggen	Blinde bij	147
Dagvlinders	Bont zandoogje	159
Wantsen, cicaden en plantenluizen	Groene schildwants	66
Zoogdieren	Europese Haas	81

Grote verschillen in wijken van Woerden

Natuurlijk zijn niet alle delen van Woerden geschikt voor dezelfde soortgroepen. Watervogels zien we op waterplassen, en planten zien we in natuurgebieden, bermen en parken. Daarnaast blijkt uit de gegevens dat recreatie een belangrijke rol speelt. Op plekken waar veel mensen wandelen, fietsen of de hond uitlaten worden vaak ook meer waarnemingen gedaan. De meeste waarnemingen in 2025 kwamen uit Molenvliet, Snel en Polanen en het gebied rond de Cattenbroekerplas en de Natuurplas. Dat is deels te verklaren doordat deze gebieden relatief groot zijn. Een directe vergelijking tussen wijken blijft daarom lastig.

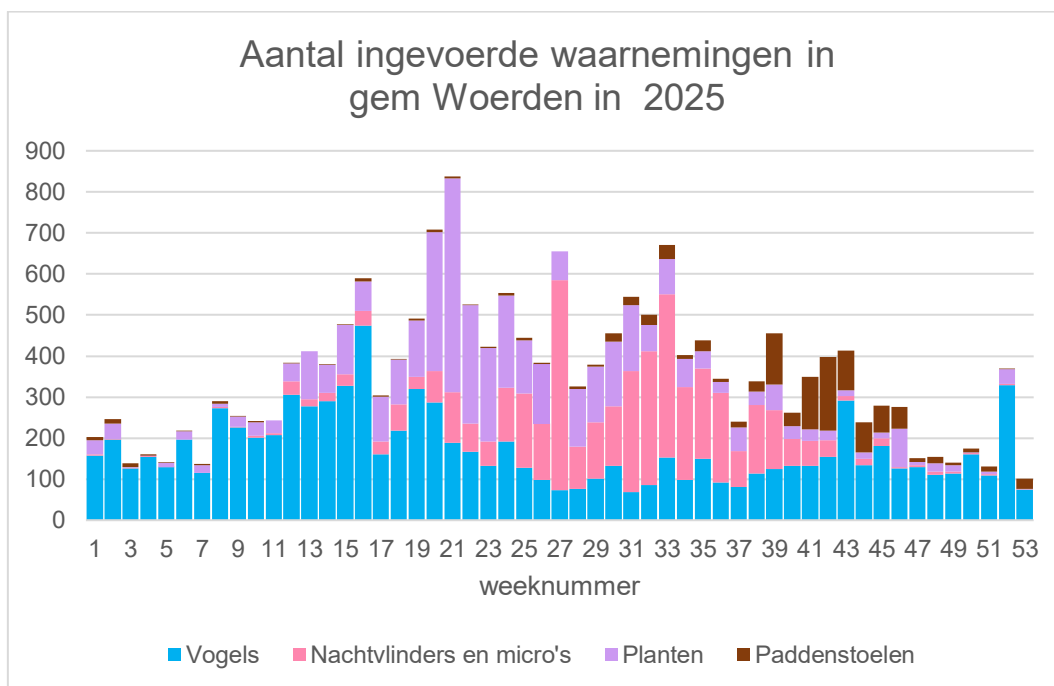
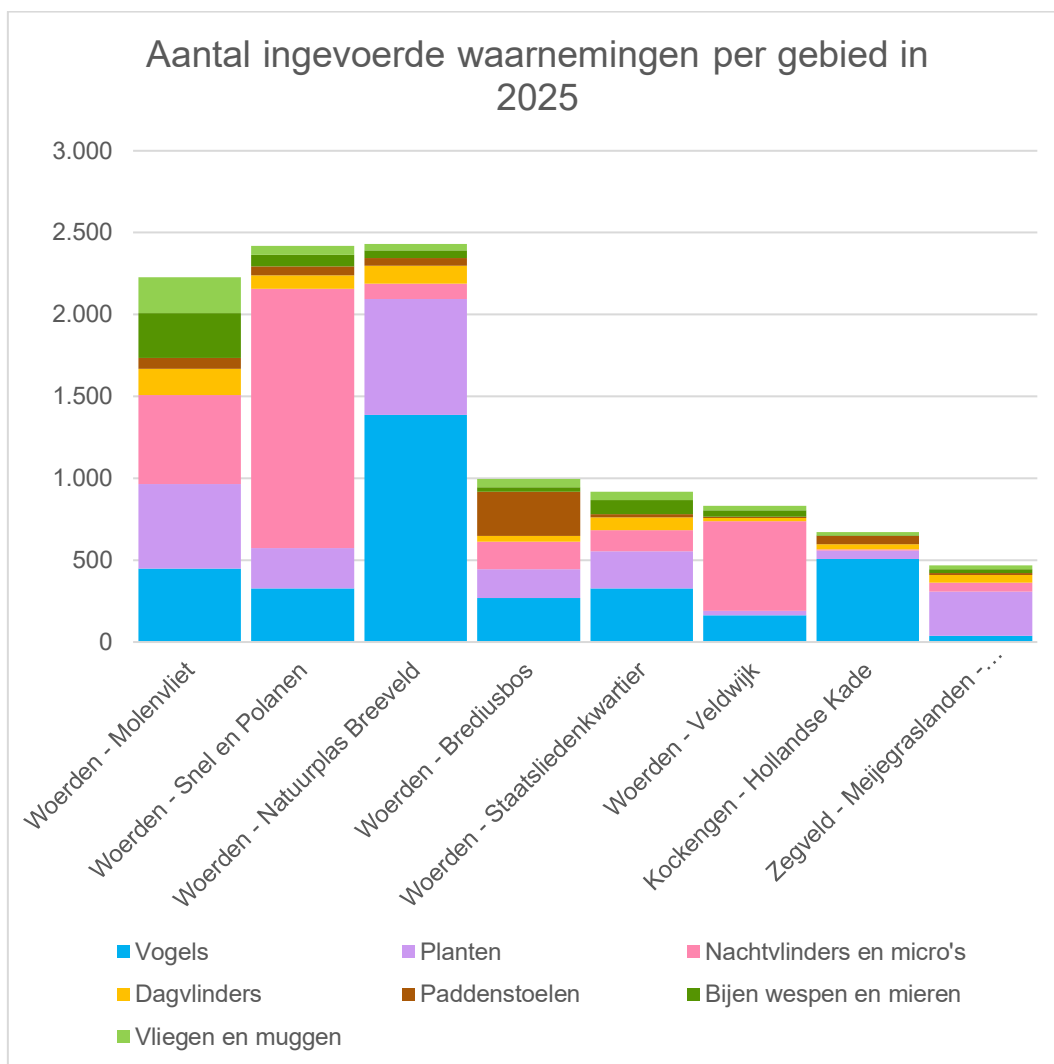
Interessanter zijn de verschillen tussen de soortgroepen. Het is niet verrassend dat watervogels vooral zijn gezien rond de Cattenbroekerplas/Natuurplas en

langs de Hollandsche Kade. Wat op het eerste gezicht minder verklaarbaar is, is het grote aantal nachtvlinders in Molenvliet en in Snel en Polanen. Maar we weten dat in die wijken een aantal hele enthousiaste Nachtvlinderaars bezig zijn om waarnemingen te doen. Dat verklaart het relatief hoge aantal waarnemingen van Nachtvlinders. Hetzelfde zien we bij de paddenstoelen. De paddenstoelenwerkgroep onderzoekt al jaren intensief het Landgoed Bredius. Daardoor worden in het Brediusbos relatief veel paddenstoelen waargenomen en ingevoerd.

Wanneer zien we welke soorten?

Niet alle soortgroepen zien we het hele jaar door. Van de vier meest waargenomen soortgroepen is hieronder de verdeling over 2025 weergegeven. Zoals je mag verwachten worden paddenstoelen vooral in de herfst waargenomen met een piek rond 20 oktober. Vogelaars gaan daarentegen vooral in het voorjaar op pad. Vooral rond 15 april is het druk met vogels. Ook planten worden in het voorjaar ingevoerd in waarneming.nl, waarschijnlijk omdat we vooral bloemen nodig hebben om ze op naam te brengen. En nachtvlinders zien we in de zomer als het warm is en het ook prettig is om 's nachts buiten te vertoeven (voor zowel de nachtvlinders als de nachtvlinderaars).

Waarnemerseffecten

De gegevens uit Waarneming.nl zijn heel rijk, en bieden allerlei inzichten. Tegelijkertijd laten de gegevens ook zien dat waarnemingen worden beïnvloed door menselijk gedrag. Daardoor moet je voorzichtig zijn met het trekken van conclusies. Ook Waarneming.nl doet veel onderzoek naar waarnemerseffecten. Een mooi voorbeeld is het waarnemen van vliegenzwammen. Die worden veel gezien langs wandelpaden. Nu zou de conclusie kunnen zijn dat ze vooral daar groeien. Dat is echter niet zo. Vliegenzwammen zijn mooi en vallen vooral tijdens wandelingen en bij het uitlaten van je hond. Trek dus niet te snel conclusies uit deze data.

Een ander waarnemerseffect wordt ingegeven door ‘wat we mooi vinden’. Vooral mooie bloemen, dagvlinders en insecten worden veel gefotografeerd en ingevoerd. Simpele grassen worden zelden ingevoerd terwijl die overal voorkomen. Ook bij vogels is dat het geval. Ik wil graag een voorbeeld noemen. De ijsvogel op het landgoed Bredius is talloze malen gefotografeerd. Het grote aantal meldingen in waarneming.nl betekent dus niet automatisch dat er ook veel ijsvogels zijn. Soms gaat het simpelweg om één geliefde vogel die vaak wordt gefotografeerd. Trek dus niet de conclusie dat er een hele ‘zwerm’ ijsvogels in Woerden is neergestreken.

Kijk ook naar de minder opvallende natuur

Waarneming.nl laat zien hoeveel natuur er in en rond Woerden te ontdekken valt. Niet alleen de zeldzame vogels of opvallende vlinders verdienen onze aandacht. Juist de soorten die we vaak voorbijlopen vertellen veel over de rijkdom van onze leefomgeving.

Daarom mijn oproep: **kijk ook eens naar de minder opvallende natuur**. Wie goed kijkt, ontdekt dat die minstens zo bijzonder is.

Allerlei

Tekst en foto's Koos van Brakel

Flamingo's in Zwillbrocker Venn

Elk jaar zijn ze er weer. Vanaf maart strijken ze weer neer in het ven. We komen graag in het oosten van de Achterhoek en combineren dat nogal eens met een bezoekje aan het Zwillbrocker Venn. Wat weinig mensen weten is dat ze in of na een natte periode nog beter te observeren zijn in een plas-dras gebiedje in de buurt.

Wat zijn dat voor rode dingen?

Tijdens een wandeling aan de westzijde van het Zwillbrocker Venn zagen we overal van deze rode dingen liggen. Wat zou dat kunnen zijn? Maar toen we bij enkele exemplaren een soort kiemdraadje zagen, en dat onder eiken, kon het niet missen. De gevallen eikels begonnen rood te verkeuren en te kiemen om uit te groeien tot een eik.

Kunstvliegen

Want dat kan je wel zo noemen. Zweefvliegen kunnen niet alleen zwevend vliegen, maar ook doodstil in de lucht hangen, of pijlsnel wegschieten. Vooral in het voorjaar zijn het de mannetjes die hun territorium op deze wijze bewaken. Deze bosbijvlieg viel alles in de buurt aan, zelfs heb ik een schijnaanval op een wesp gezien.

Bijzondere bomen

In de vorige Allerlei vertelde ik al dat ik graag kijk naar bijzondere bomen, boomschorsen e.d. Nadat we op het terras van de Haarmühle, net over de grens bij Haaksbergen, een bakje gedronken hadden zagen we bij het begin van de wandeling door het Witte Veen deze bijzonder haagbeuk langs de Buurserbeek staan.

Gekielde loofslak

Weer een nieuweling in Nederland. Voor het eerst een enkel exemplaar in 1995 in Amsterdam waargenomen en jaren later volgden meer waarnemingen. Nu is het een 'algemene' soort. Echter op de vele meidoorns achter ons huis was het een 'zeer algemene' soort. Waarneming.nl gaf een 100%, de slak is herkenbaar aan de kiel. Van oorsprong is het een Mediterrane soort.

Werkgroepen

Vogelwerkgroep (VWG)

De Vogelwerkgroep komt **incidenteel op de 1e maandag van de maand** bijeen in het **NME-Centrum InBredius van 20.00 uur tot ± 22.00 uur**.

In de loop van het jaar verzorgen leden van de werkgroep excursies naar verschillende vogelgebieden in de buurt en een enkele keer iets verder weg.

Informatie over actuele plannen: vogels@woerden.knnv.nl (Dorothe Oostveen en Annelies Römer)

Planten- en Insectenwerkgroep (PIWG)

Iedere **3e maandag van de maand** komt de Planten- en Insectenwerkgroep (PIWG) bij elkaar op een nader af te spreken locatie van **14.00 uur tot ± 16.00 uur**.

Bij ongunstig weer en in de wintermaanden komen we bijeen in het **NME-Centrum InBredius van 20.00 uur tot ± 22.00 uur**.

Contact: koosvanbrakel@ziggo.nl (Marijke van Damme en Koos van Brakel)

Struingroep

Een keer per maand wordt er door één van de leden van de struingroep een excursie georganiseerd.

Contact: struinen@woerden.knnv.nl (John Mooij)

Paddenstoelenwerkgroep KNNV/IVN

Iedere **2e zaterdag van de maand** komt de Werkgroep Paddenstoelen bij elkaar in het **NME-centrum InBredius van 9.30 uur tot 11.30 uur**.

We bekijken dan paddenstoelen met behulp van de microscoop of brengen ze op naam met behulp van sleutels. Daarnaast inventariseren we jaarlijks enkele gebieden waaronder Landgoed Bredius en organiseren we onder elkaar paddenstoelen uitstapjes.

Contact: paddenstoelen@woerden.knnv.nl (Anja Knijff)

Werkgroep Landschapsbeheer

Onze werkgroep heeft haar werkterrein voornamelijk op het 550 ha grote Landgoed Linschoten.

Van oktober tot april wordt er op één zaterdagochtend in de maand van 9.00 tot 13.00 uur gewerkt in het parkbos of bij boeren op het landgoed. Wij werken met handzaag en takkenschaar.

Vanwege de ARBO mogen alleen gecertificeerde vrijwilligers werken met de motorzaag.

Contact: voorzitter@woerden.knnv.nl (Kees Theunis)

Werkgroep Fauna

Contact: nddaemen@ziggo.nl (Norbert Daemen)

Adres NME-Centrum InBredius: Kievitsstraat 42, 3443 BG Woerden

Voor nadere informatie over activiteiten en contacten van de werkgroepen en de struingroep: zie de recente KNNV Nieuwsbrief.